

Creating a self-help system in the article, we proposed ways in which students can independently achieve certain results. As a result, students' thinking will be improved. At the same time, they have more independent thinking, more creativity in learning activity.

O'QITUVCHINING PEDAGOGIK FAOLIYATIDA INNOVATSIYALARNING O'RNI

M.Pazilova – katta o'qituvchi

Z.Haytboyeva - 3 kurs talabasi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: Innovatsion faoliyat, ta'lim tizimi, yangilik, texnologiya, axborot

Ключевые слова: инновационная деятельность, система образования, инновация, технология, информация

Key words: innovative activity, education system, innovation, technology, information

Innovatsiya – ma'lum bir faoliyat maydonidagi yoki ishlab chiqarishdagi texnologiya, shakl va metodlar, muammoni echish uchun yangicha yondashuv yoki yangi texnologik jarayonni qo'llash, oldingidan ancha muvaffaqiyatga erishishga olib kelishi ma'lum bo'lgan oxirgi natijadir.

Bugun ta'lim tizimidagi pedagogik innovatsiya – pedagogik yangiliklar, ularni baholash va pedagogik jamoa tomonidan o'zlashtirish, nihoyat uni amaliyotda qo'llash haqidagi ta'limot sifatida qaraladi.

Innovatsiyaning amaliyotda kiritilishi innovatsion jarayonlarda amalga oshiriladi. **Innovatsion jarayon** deb – innovatsion o'zgarishlarga tayyorgarlik ko'rish va uni amalga oshirish jarayoniga aytiladi.

Ta'lim jarayonidagi innovatsion o'zgarishlar, ta'lim tizimiga har qanday yangilikning kiritilishi bevosita o'qituvchi faoliyatini yangilash va o'zgartirish orqali amalga oshiriladi.

Ta'lim tizimidagi innovatsiyalar, ularni amaliyotga kiritish, innovatsion jarayonlarni boshqarishni tahlil qilish orqali innovatsion faoliyat tushunchasini ta'riflash imkoniyati paydo bo'ldi. Innovatsion faoliyat – bu amaliyot va nazariyaning muhim qismi bo'lib, ijtimoiy-madaniy ob'ekt sifatlarini yaxshilashga qaratilgan ijtimoiy sub'ektlarning harakat tizimi bo'lib, u ma'lum doiradagi muammolarni echish qobiliyatigina emas, balki har qanday vaziyatdagi muammolarni echish uchun motivatsion tayyorgarlikka ega bo'lishdir. O'qituvchi innovatsion faoliyatining markaziy masalasi o'quv jarayonini samarali tashkil etishdan iborat.

O'qituvchilarni innovatsion faoliyatga tayyorlash muammosiga murojaat etish jamiyatda innovatsion jarayonlar dinamikasining o'sib borayotganligini tushunish natijasida vujudga keldi. Uning taxlili faqat fan va texnika erishgan zamonaviy yutuqlardan foydalanishni o'z ichiga olmasdan, balki yangiliklarni izlash, yaratish, moslashtirish, tatbiq, etish va olingan natijalarni qayta tekshirish kabi jarayonlarni ham qamrab oladi.

Innovatsion faoliyatning tuzilishini o'rganib chiqqan olimlardan biri V.Slastenin uni quyidagicha tuzilishga ega deb ko'rsatib o'tadi: "Innovatsion faoliyatning tuzilishi - ijodiy yondashuv, ijodiy faollik yangilikni kiritishga texnologik va metodologik tayyorgarlik, yangicha madaniyati. Innovatsion faoliyatning darajalari: reproduktiv, evristik, kreativ bo'lishi mumkin".

Innovatsion faoliyatga tayyorlashdan maqsad - o'qituvchining yangilikka intiluvchanligini, mustaqil o'z ustida ishlash ko'nikmasi va malakasini shakllantirish, yangi pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlardan foydalanib, dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarni o'tkazish malakasini takomillashtirishdan iborat.

Innovatsion faoliyat - bu ilmiy izlanishlar, ishlanmalar yaratish, tajriba-sinov ishlari olib borish yoki boshqa fan-texnika yutuqlaridan foydalangan holda yangi texnologik jarayon yoki yangi takomillashtirilgan maxsulot yaratish bo'lib, uning progmatik xususiyati shundaki, u g'oyalar maydonida ham va alohida bir sub'yektning xarakat maydonida ham amalga oshirilmaydi, balki bu faoliyatni amalga oshirish tajribasi kishilar hayotida hammabop bo'ladigan holdagina xaqiqiy innovatsion hisoblanadi.

Innovatsion faoliyatning asl mazmuni amalda yangi texnologiyaning shakllanishi bo'lib, uning natijasi innovatsiya sifatida yuzaga kelgan ixtironi-loyihaga, loyihani-texnologiyaga aylantirishga yo'naltirilgan faoliyatdir. Innovatsion faoliyatda ilmiy tasavvurlar akademik ilm mantiqi bo'yicha tug'ilmaydi, balki rivojlanish jarayonining modifikatsiyalari qullab-quvvatlanishi natijasida rivojlanayotgan amaliyot mulohazasidan paydo bo'ladi.

Innovatsion faoliyat o'qituvchining o'z faoliyatidan ko'nikmasligidan kelib chiqadi. U o'qituvchi tomonidan u yoki bu pedagogik vazifani hal qilishda qandaydir to'siqqa duch kelinib, uni muvaffaqiyatli hal etishga intilish asosida yuzaga keladi. Innovatsion faoliyat yangi g'oyani izlashdan boshlanadi. Pedagogik innovatsiya ta'lim-tarbiya jarayonidagi muhim va murakkab masala echimiga yunaltirilganligi sababli o'qituvchidan yangicha yondashuvni talab qiladi.

Zamon shiddat bilan o'zgarib borar ekan, ta'lim sohasi ham u bilan barobar o'zgaradi va o'qituvchidan o'z faoliyatini o'zgartirishni talab etadi. Bugun o'qituvchining asosiy vazifasi faqat ta'lim berishgina emas, balki boshqaruvchilikdan iborat bo'lib, u ta'lim jarayonini to'g'ri tashkil qilishi va boshqarishi talab etilmoqda.

Innovatsion faoliyat o'qituvchining hamma muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy faoliyat bo'lib, u shaxsning kasbiy, metodik mahoratini sifatli qayta qurish demakdir.

Ma'lumki, shaxsning xislat va fazilatlarini faoliyat ko'rsatish jarayonida shakllanadi va faoliyatning natijasi hisoblanadi. Shu sababli o'qituvchilarda yangilikka intiluvchanlik va mustaqil mutolaa qilishga doimo zaruriyat sezish psixologiyasini singdirish lozim. Chunki yangilik - insonga ulug'vorlikdan ko'ra ko'proq zavq bag'ishlaydi.

Agar o'qituvchilarni innovatsion faoliyatga tayyorlash vazifalari malaka oshirish jarayonida amalga oshirilsa, amaliyotda ta'lim-tarbiya jarayoniga ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini tatbiq etish ishlari ancha samarali bo'ladi hamda masofadan o'qitish tizimi kutilgan natijalarga olib keladi.

Ta'lim tizimini mazmunan islox qilish jarayonida pedagog kadrlar obru-e'tibori, mas'uliyati va kasb ko'nikmasini oshirish yuzasidan sobitqadamlik bilan davlat siyosati olib borilmoqda. Bu borada o'qituvchi faoliyatini yangilash va innovatsiyalarni ta'lim jarayoniga kiritish asosiy vazifa hisoblanadi. Har qanday boshqa soha mutaxassislari kabi o'qituvchilarning ham kasbiy tayyorgarlik darajasi ularning bilim, kunikma va malakalarini, ijodiy salohiyatni hamda nostandart tafakkurlarida o'z aksini topuvchi kasbiy layoqati bilan baholalanadi.

Innovatsion faoliyat o'qituvchining o'z faoliyatidan qoniqmasligidan kelib chiqadi. O'qituvchining u yoki bu pedagogik vazifani hal qilishda tusiqlarga duch kelishi, uni muvaffaqiyatli hal etishga intilishi asosida yuzaga keladi.

Innovatsion jarayonning boshlanishiga birinchi turtki odatda tashqi tusiqlar: faoliyat natijalarining pastligi, ish

faoliyatidagi muvaffaqiyatsizlik va qiyinchilik, faoliyatni yangicha o'zgarib borayotgan talablarga mos kelmasligi va h.k. sabab bo'lishi mumkin. Ko'pchilik hollarda o'qituvchining yangicha ish boshlashining motiv o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishlarini pastligi bilan bog'langan. Biroq, o'z faoliyatidan qoniqmaslik hamma vaqt ham innovatsion faoliyatni boshlanishiga asos bo'lavermaydi. Chunki, ko'pchilik o'quvchilar pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan qiyinchiliklar oldida o'zlarini yuqotib qo'yadilar, zero duch kelgan muammolar ularga hal etib bulmaydigan darajada qiyin bo'lib ko'rinadi.

Muammoli fikrlash innovatsion faoliyatni keltirib chiqarishi uchun ishdagi qiyinchiliklar oqibatida yuzaga keladigan qoniqmaslik hissi, o'z faoliyatidan qoniqmaslik hissiga, ya'ni tashqi to'siq ichki to'siqqa aylanishi zarur. Bu borada qo'yilgan murakkab vazifalarni hal etish uchun pedagoglarning o'zlari ish faoliyatlaridan qoniqmaslik sabablarini ularga ularning o'zlaridan qidirishni o'rgatish o'ziga tanqidiy qarashni shakllantirishga alohida e'tibor qaratishi kerak.

Zarur axborotlarni qidirish. Faoliyatning ushbu davri

Adabiyotlar

1. Zufarov Sh. Ta'limda innovatsion jarayonlarni tizimli boshqarish: nazariya, tahlil va tasnif. Uslubiy qo'llanma. -T.: «Fan va texnologiya» nashriyoti, 2010. 52-b.
2. Zufarov Sh.M. Pedagogik innovatika -T.: «Fan va texnologiya», 2012, 140-b.
3. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. -М.: «Наука», 1997.
4. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. -М.: «Арена», 1994.

PEZIOME

Bu maqolada innovatsiyaning o'qituvchi faoliyatida qay darajada o'rin egallashi, ta'lim tizimida yangiliklardan, texnologiyalardan foydalanishning samarasi yuqori bo'lishi, pedagogik dunyoqarashning kengayishiga sabab bo'lishi aks ettirilgan.

PEZIOME

В статье говорится о месте инновации в деятельности преподавателя. Автор статьи утверждает, что чем выше инновации в образовательной системе, тем эффективнее использование технологий, тем шире педагогическая перспектива.

SUMMARY

The article reflects the place of innovation in the work of the teacher. The author of the article states that the higher is the innovation in the educational system, the more efficient is the use of technologies, the broader is the pedagogical outlook.

МАЛАКА ОШИРИШ ВА ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ КУРСЛАРИДА ТАХСИЛ ОЛАЁТГАН ИНФОРМАТИКА ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ ЎҚИТИШНИНГ КРЕАТИВ ТАЪЛИМ БОСҚИЧЛАРИ

Ш.Позилова – мустақил изланувчи

Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими кадрлари малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш институти

Таянч сўзлар: креативлик, креатив таълим методлари, таълим модели, информатика ўқитувчилари, педагогик фаолият.

Ключевые слова: креативность, методы креативного обучения, модель креативного обучения, преподаватель информатики, педагогическая деятельность.

Key words: creativity, methods of creative teaching, model of creative teaching, a teacher in Informatics, pedagogical activity.

Дунёда инновацион ривожланишнинг глобал вазифаларидан бири сифатида инсонларда креативлик қобилиятни шакллантириш учун уларда янги тажрибалар яратиш, ноодатий муҳитларда ечим топа билиш, фаолиятга ижодий ёндашиш, оқилona таваккалчиликка бўлган қобилият ва тайёргарлик, профессионал ҳаракатчанлик ва доимий баркамоллик каби ҳаракатлардир. ЮНЕСКО томонидан 1998 йилда Гамбургда ўтказилган бутунжаҳон конференциясида катталар таълими XXI асрда “эшикларни очувчи калит”, деб эътироф этилди. Жаҳон миқёсида педагог кадрларнинг инновацион салоҳияти, акмеологик компетентлиги ва ижодкорлигини ривожлантириш орқали ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг интеллектуал ресурсларини яратиш долзарб аҳамият касб этмокда [1].

Ўзбекистон Республикаси Кадрларни тайёрлаш миллий дастурида “...Ўсиб келаётган янги авлод юқори профессионал маданиятга, ижодий ва ижтимоий фаолликка, ижтимоий-сиёсий ҳаётда мустақил фаолият юритишни билишга, истиқболли режаларни тузиш ва уни амалга ошириш йўллари билиши керак” деб берилган [2].

Информатика ўқитувчисининг ижодий фикрлаш ва креативликка бўлган юқори талаблар- жамиятнинг ижтимоий ва иқтисодий эҳтиёжи бўлиб, у мос келувчи ўқитиш методикаси ёрдамида таъминланади ва раҳбар – педагогик кадрларни малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизими доирасида амалга оширилади. Ўзбекистон Республикаси Биринчи президенти №4732 буйруғига асосан раҳбар ва педагогик кадрларни малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизими тузилиши, мақсад ва вазифалари белгиланган. Бунда соҳа олий таълим муассасалари раҳбар ва педагогик кадрлари малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизими асосий вазифаларидан бири ҳар бир педагогнинг ижодий имкониятларини ривожлантириш назарда тутилган [3]. Ҳозирги кунда педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимида (айниқса мутахассислик билимларини ривожлантириш ва шакллантиришга йўналтирилган таълим муассасалари) мавжуд ўқитиш методикаси ва информатика ўқитувчисига креатив таълимни шакллантириш ва амалда татбиқ этиш, яъни ижодий фикрлай олиш, юқори маъсулиятли жараёнларда тўғри қарор қабул қилишга қаратилган